

Naturverdier i Vikedalsmoen skytefelt, Bjerkreim kommune

Kjell Magne Olsen

Ekstrakt

BioFokus har på oppdrag fra Forsvarsbygg kartlagt naturtyper etter DN håndbok 13 i Vikedalsmoen skytefelt i Bjerkreim kommune. Ingen naturtypelokaliteter eller rødlistearter ble påvist under kartleggingen.

Nøkkelord

Rogaland
Bjerkreim
Vikedalsmoen
Skytefelt
Naturtyper
Rødlistearter
Fremmedarter
Sanering

Omslag

FORSIDEBILDER
Øvre: Tomhylse.
Midtre: Blink.
Nedre: Bane A-4.
Alle fotos: Kjell Magne Olsen

LAYOUT (OMSLAG)
Blindheim Grafisk

ISSN: 1504-6370

ISBN: 978-82-8209-628-7

BioFokus-rapport 2017-22

Tittel

Naturverdier i Vikedalsmoen skytefelt, Bjerkreim kommune

Forfatter

Kjell Magne Olsen

Dato

09.01.2018

Antall sider

16 sider

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder denne rapporten "levende" linker.

Refereres som

Olsen, K.M. 2017. Naturverdier i Vikedalsmoen skytefelt, Bjerkreim kommune. BioFokus-rapport 2017-22. ISBN 978-82-8209-628-7. Stiftelsen BioFokus. Oslo

Oppdragsgiver

Forsvarsbygg

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.

Andre BioFokus rapporter kan lastes ned fra:
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO
Telefon 99550257

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Forord

Stiftelsen BioFokus har på oppdrag fra Forsvarsbygg foretatt naturfaglige registreringer i Vikedalsmoen skytefelt i Bjerkreim kommune, Rogaland. Arbeidet er utført i forbindelse med planlagte saneringsarbeider i områder som tidligere er brukt som skytefelt. Harry Hellebust og Audun Skrindo har vært våre kontaktpersoner hos oppdragsgiver. Kim Abel har vært prosjektansvarlig hos BioFokus. Han har stått for kontakten med Forsvarsbygg og for kvalitetssikring av rapport, mens Kjell Magne Olsen har utført kartleggingen og stått for rapporteringen.

Oslo, 09. januar 2018

Kjell Magne Olsen

*Deler av skytefeltområdet, sett fra øverst i ura på nordsiden av Daurmålsknuten.
Alle fotografier i rapporten: Kjell Magne Olsen.*

Innhold

1	INNLEDNING	5
1.1	OPPDRAG OG UNDERSØKELSESONOMRÅDE	5
1.2	GEOLOGI OG LØSMASSER	7
1.3	VEGETASJON	7
1.4	TIDLIGERE REGISTRERINGER	8
2	METODE	8
3	RESULTATER	9
3.1	GENERELT OM UNDERSØKELSESONOMRÅDET	9
3.2	NATURTYPER	10
3.3	DE ENKELTE BANENE	10
3.4	ARTSREGISTRERINGER	14
3.4.1	<i>Rødlistearter</i>	14
3.4.2	<i>Fremmende arter</i>	14
3.5	VURDERING AV LØSMASSEFORFLYTNINGER	15
4	OPPSUMMERING	16
5	REFERANSER	16

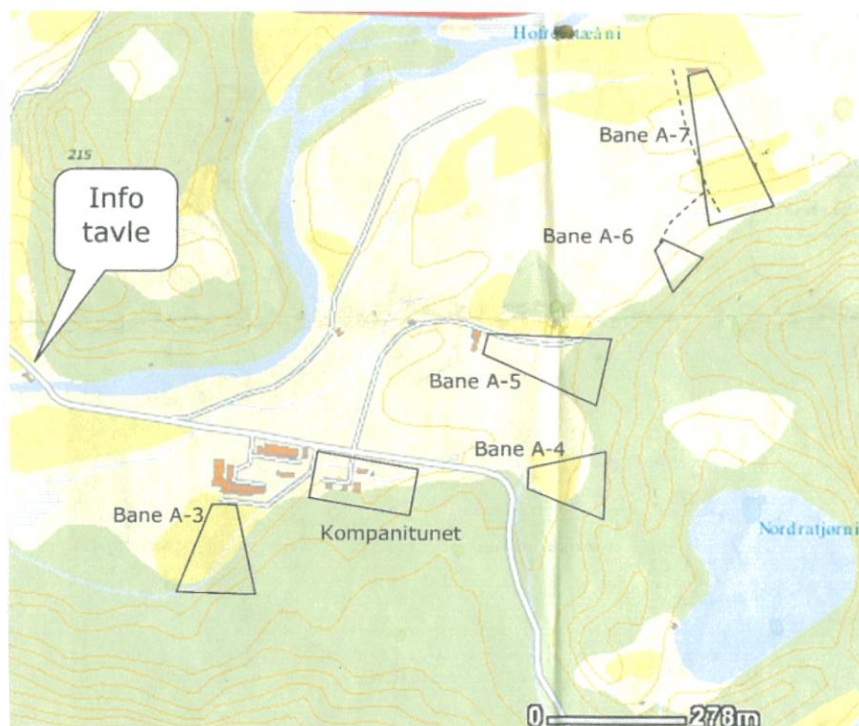
1 Innledning

1.1 Oppdrag og undersøkelsesområde

BioFokus har på oppdrag fra Forsvarsbygg utført kartlegging av naturtyper etter DN-håndbok 13 i Vikedalsmoen skytefelt, samt søkt etter rødlistearter og fremmedarter i det samme området. I tillegg er det registrert inngrep og lett etter mulige forurensinger i områdene, og gjort vurderinger av konsekvenser ved eventuell masseforflytning fra/til skytebanene som er undersøkt. Bakgrunnen for oppdraget er behov for mer kunnskap om områdets naturverdier i forbindelse med planlagte saneringsarbeider på tidligere skytebaner.

Den undersøkte delen omfatter kun skytebaneområdene og i liten grad arealer mellom disse, og det er således i forsvinnende liten grad opprinnelig natur som er undersøkt. Undersøkelsesområdet fremgår av figur 1 og 2. I området ligger fem mer eller mindre klart definerte skytebaner (A-3–A-7), inklusive en skytebane som fremdeles er i bruk (A-5), men som ikke er en del av dette prosjektet. Feltdelen av oppdraget ble utført i perioden 29.–30. juni 2017, hvilket regnes som gunstig for å fange opp mange av de aktuelle artsgruppene som potensielt kan opptre i området. Optimal sesong for soppkartlegging er på høsten, men potensialet for sjeldne og truede sopp i området regnes som lavt.

Bane/ Instruks	Type anlegg	Våpen	Merknader
A-1	PV bane	M-72	Ikke i bruk, (Ikke markert på kart)
A-2	Bevegelig mål bane		Ikke i bruk, (Ikke markert på kart)
A-3	Feltskytebane m/korthold	Pistol, MP, gevær, MG /MITR <12,7 mm	Ikke i bruk
A-4	Feltskytebane	Håndvpn, avdvpn <12,7mm, M-72 ØV	Ikke i bruk
A-5	Skoleskytebane	Håndvåpen opp til kal. 7,62 mm	Sivil bane
A-6	Kortholds bane		Brukes ikke i fred
A-7	Feltskytebane	MP, gevær, MG/MITR <12,7 mm. 9 mm M72 ØV, 7,62 mm ØVSYST for RFK	Ikke i bruk

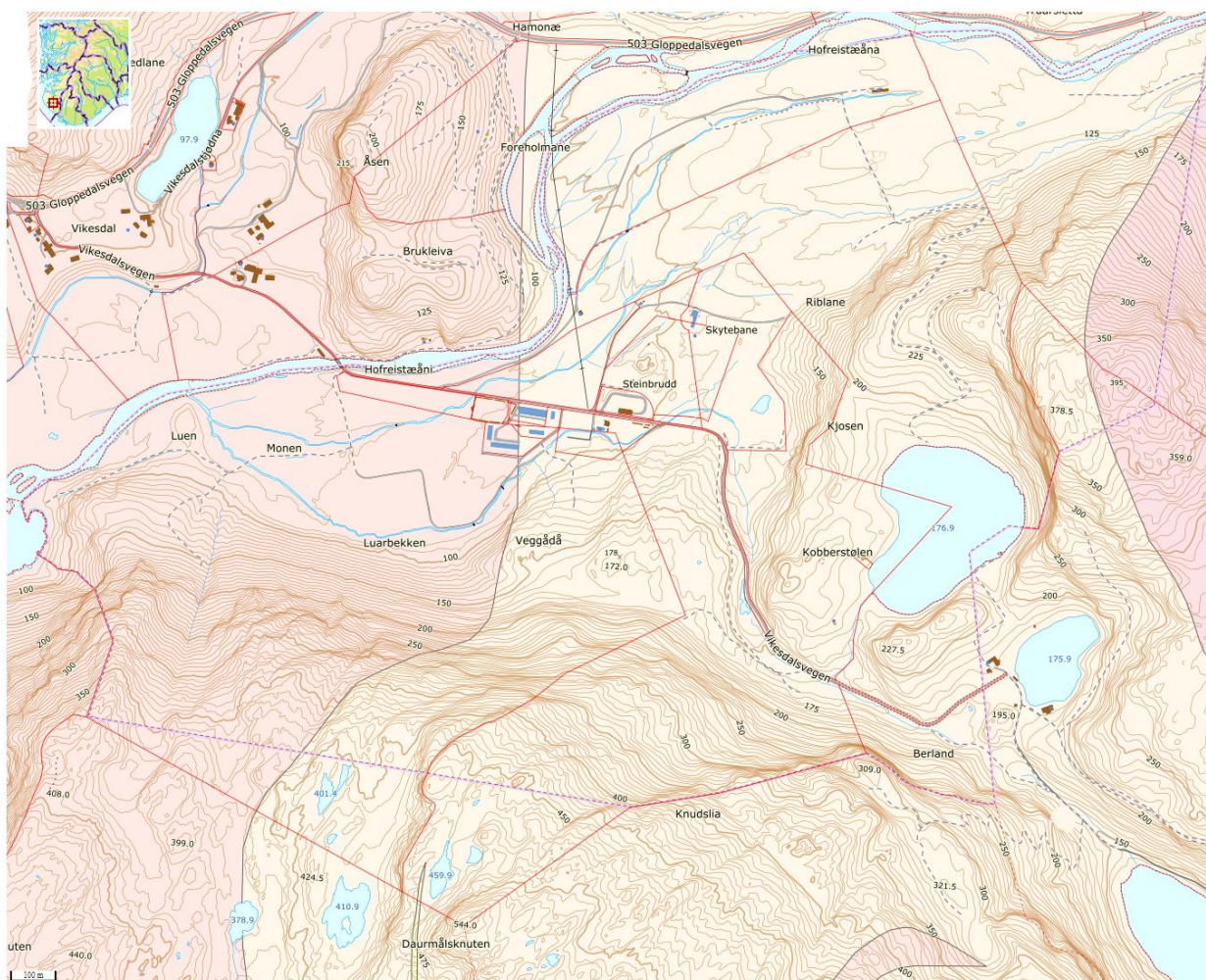
Figur 1. Oversikt over plasseringen av de undersøkte banene. I tillegg ble nordskråningen på Daurmålsknuten, vest for bane A-3 undersøkt. Banenumrene kan gjenfinnes ved beskrivelsen av de enkelte arealene i kapittel 3.3.

Figur 2. Topografisk kart og flyfoto av undersøkelsesområdet. Vikedalsmoen skytefelt er markert med rosa stiplet strek på kartet. Flyfotoet viser et litt mindre utsnitt enn kartet.

1.2 Geologi og løsmasser

Geologien i området er lite variert, med stort sett fattige gneiser og granitter (se under berggrunnskartet nedenfor), som ikke gir grunnlag for en særlig (kalk-)krevende flora. Løsmassene i området er mer varierte, men består i hovedsak av breelv- og moreneavsetninger. Oppunder Daurmålsknuten og Ørnafjellet er det skredmateriale (NGU 2017, berggrunns- og løsmassekart på nett).

Berggrunnskart over undersøkelsesområdet. Beige: migmatittisk granodiorittisk til granittisk ortogneis; rosa til venstre i kartet: metagranitt til metagranodioritt; rosa til høyre i kartet: meta-perthittgranitt.

1.3 Vegetasjon

Skytebaneområdene ligger stort sett på sand- og grusholdige bresjø- og breelvavsetninger med større steiner iblandet, og både disse og omkringliggende arealer er (nå) i hovedsak benyttet til saue- og storfebeite, delvis også forproduksjon. Vegetasjonen er således sterkt påvirket. Det står noen mindre skogholt i området, men delvis består disse av plantet gran. Sedimentene er i utgangspunktet relativt fattige, og i den grad det er naturlig vegetasjon i området, består denne av trivielle arter.

Flate arealer med morene- eller breelvavsetninger dominerer i skytefeltet. Mye av arealet er beitet eller oppdyrket.

1.4 Tidligere registreringer

Det foreligger ingen registrerte naturtyper etter DN-håndbok 13 innenfor undersøkelsesområdet, men ved utløpet av Hofreistæåna ligger et deltaområde som er kartlagt med verdi B (<http://faktaark.naturbase.no/naturtype?id=BN00044924>), hvorav ørsmå deler er avtegnet innenfor skytefeltområdet.

Følgende rødlistearter er fra tidligere registrert i området: blant karplantene er kun alm (VU) observert (nær Kobberstølen); av fugler er sandsvale (NT) og gulspurv (NT) registrert i eller svært nær skytefeltet, og det er grunn til å tro at begge disse benytter området regelmessig; ellers foreligger kun et par registreringer av ulvededderkoppen *Alopecosa barbipes* (VU) (én innenfor og én like utenfor). Det skal også foreligge en registrering av gaupe (EN) fra 2005.

2 Metode

Avgrensing og verdisetting av naturtypelokaliteter følger nyeste versjon av DN håndbok 13 fra Miljødirektoratet (Direktoratet for Naturforvaltning 2007), samt nyere faktaark som har vært under utarbeidelse i forbindelse med revisjon av håndboka.

Arter som ble observert eller samlet inn under feltarbeidet i 2017 er eller vil bli tilgjengelige på Artskart (<https://artskart.artsdatabanken.no>).

Noen av artene som ble registrert i skytebaneområdene: storstankelbeinet *Tipula paludosa* ved Luen, purpurmose øverst i uren på nordsiden av Daurmålsknuten og legepestrot ved bane A-3.

3 Resultater

3.1 Generelt om undersøkelsesområdet

Undersøkelsesområdet må karakteriseres som trivielt med tanke på regionen det ligger i, uten åpenbare forekomster av spesielt nevneverdige arter blant de organismegruppene som er vanlig å fokusere på ved denne typen undersøkelser. I tillegg er så å si alt undersøkt areal betydelig påvirket av menneskelig aktivitet, enten til dags dato, eller inntil for relativt få år siden. Det er derfor ingen eller svært lite opprinnelig vegetasjon eller natur å kartlegge innenfor skytebaneområdene. Floraen er sterkt påvirket av beite eller menneskelig aktivitet, og uten spesielt nevneverdige arter.

3.2 Naturtyper

Ingen arealer som kvalifiserer til naturtype etter DN-håndbok 13 ble funnet i 2017, og det er neppe slike innenfor undersøkelsesområdet. Løvskogslien i skråningen sør og vest for Kobberstølen har et fint preg (se bilder under), men er relativt liten og det ble ikke påvist spesielle arter der i 2017. En grundigere undersøkelse her kan muligens føre til at området bør kartlegges som naturtypeområde.

Fra løvskogslien i skråningen sørøst for Kobberstølen.

3.3 De enkelte banene

Nedenfor følger en kort beskrivelse av de enkelte undersøkte skytebanene. Fra alle baner foreligger flere fotografier, og en del av disse er gjengitt nedenfor beskrivelsene. Banene er nummerert i henhold til figur 1.

A-3. Standplass: Formodentlig har standplass vært det som i dag ser ut som en veistubb. En håndfull tomhylser ble sett i området. Målområdet: Området er nokså gjengrodd, men i hvert fall ett sted er det noe åpen jord og rester av prosjektiler. Et oransje skilt med påskriften "3" står i det ene hjørnet.

A-4. Standplass: Standplassen består av en oppbygd voll med flat topp og er noenlunde intakt, uten særlige tegn til gjengroing, bortsett fra noen små busker og et parti med

einstape på sidene. Dette skyldes formodentlig både at område inngår i et aktivt sauebeite, og at banen i noen grad fremdeles er i bruk (ingen klare tegn til dette på selve standplassen, men forhold i målområdet tilsier dette). På toppen finnes en trestolpe, noen jernbanesviller og en liten betongplattform. Målområde: Et stykke før selve innslagsområdet er det bygget opp en lav voll med en mur og en trekonstruksjon, bestående av jernbanesviller og planker, i bakkant. Denne ser ut til å ikke være i bruk. Bakenfor denne er det satt opp diverse blinker spredt i terrenget, i trær og på bakken, og noen av disse ser ut til ha vært beskytt relativt nylig. Det ligger noen svært få rester av leirduer og rester etter diverse typer prosjektiler. Mange steder er det spor etter prosjektilinnslag i steiner og på bergvegg.

A-5 (aktiv bane, ikke del av dette prosjektet). Det er ikke gjort notater i tilknytning til denne banen.

A-6. Standplass: Kun en grønn voll/vei som nå er del av et aktivt sauebeite. Mye av arealet er gjenvokst med tunrapp. Målområde: Dette befinner seg formodentlig inne i det som nå er et tett granplantefelt i ur.

A-7. Standplass: På standplass står et 40 m langt skur som nå er delvis ombygd og fungerer som "sauefjøs". Her hekker også låvesvale. Ca. 50 og ca. 120 m fra standplass står det rekker av betongblokker, og ca. 170 m fra er det lagt en voll, hvor det nå vokser relativt store trær i forkant. Innslagsområdet kommer på ca. 310–320 m. Målområde: Sauebeitet område som også delvis fungerer som lagringsplass for ved og annet. Her ligger også en del betongblokker av samme type som dem som står ute på jordet, delvis hulter til bulter i mindre hauger. Få spor etter prosjektiler, men noen få kobbermantler ble observert.

3.4 Artsregistreringer

3.4.1 Rødlistearter

Det ble ikke registrert noen rødlistearter under feltarbeidet i 2017. Artene som nevnes i kapittel 1.4 finnes sannsynligvis fremdeles her, men det ble ikke lett spesielt etter dem. Invertebratfaunaen er kun svært overfladisk undersøkt, men potensialet anses ikke som særlig stort. Det ble samlet en del insekter langs bekken som renner nord for Lurabekken, og heriblant var en god del stankelbeinarter som er nye for Rogaland. Noen av disse er også blant arter som helt nylig er registrert for første gang i Norge. Stankelbeinfaunen i Norge, og da særlig i bl.a. Rogaland, er imidlertid dårlig kjent, og det er ennå ikke klart hvor vanlige disse artene egentlig er her til lands. Stankelbein har ikke vært vurdert i rødlistesammenheng, og sannsynligvis kvalifiserer ingen av artene til en plass på rødlisten. Vårfluen *Adicella reducta*, som også ble funnet langs bekken, sto som NT på rødlisten i 2006, men gikk ut av listen i 2010.

3.4.2 Fremmede arter

Tre fremmedarter ble observert i 2017: brunskogsnegl ved bane A-7 (markering "1" på kartet nedenfor, krypfredløs på skrotemarksplass ved Vikedalsveien sør for Kobberstølen ("2") og legepestrot øst for grusveien ved bane A-3 ("3").

Fremmedarter i området: brunskogsnegl (1), krypfredløs (2) og legepestrot (3 og fotografi).

3.5 Vurdering av løsmasseforflytninger

Det ble funnet få åpenbare påvirkninger fra tungmetaller på vegetasjonen, men konkrete undersøkelser med tanke på forurensningssituasjonen kreves for å konkludere. Hvis det skulle være behov for å fjerne toppdekket på deler av skytebanene er det vår anbefaling å la naturen restaurere seg selv i form av naturlig frøsetting fra omkringliggende areal, samt at det ikke blir tilført eksterne løsmasser. Da slipper en eventuelle utfordringer med å tilpasse ulike løsmassetyper til de ulike delområdene, samt utfordringer knyttet til innførsel av arter fra andre regioner. I skytefeltområdet ved Vikedalsmoen er problemer med fremmede arter i dag lite, men det kan fort endre seg hvis en innfører masser fra andre steder. Eventuell avrenningsproblematikk anses som forholdsvis marginal, da topografien i skytebaneområdene stort sett er relativt flat. Bane A-3 ligger i tilknytning til en liten bekk, men med en viss høydeforskjell, slik at området trolig ikke vil oversvømmes under flom. Løsmassene på alle skytebanene består også stort sett av lettdrenerte løsmasser, som for

eksempel morenemateriale. Flomsituasjonen er derfor trolig av liten betydning for avrenningsproblematikken i området.

4 Oppsummering

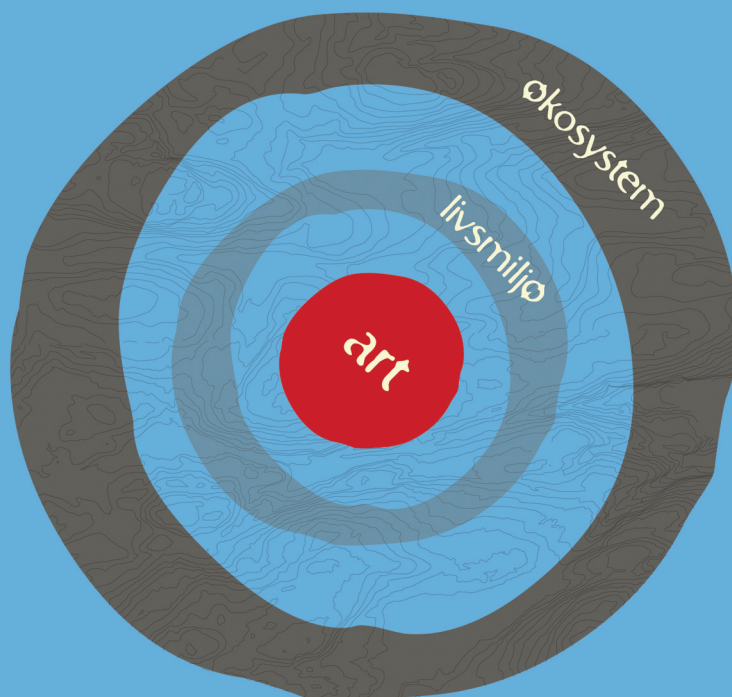
Bakgrunnen for denne undersøkelsen har vært et behov for kunnskap om naturverdiene i Vikedalsmoen skytefelt i forbindelse med planlagt sanering. Naturtypekartleggingen sommeren 2017 har dokumentert at det ikke finnes nevneverdige naturverdier i området, til tross for at noen få rødlistearter er påvist her tidligere. Ved en eventuell fjerning av det øverste jordlaget på skytebaner er det vår anbefaling å la naturen restaurere seg selv, i form av naturlig frøsetting fra omkringliggende areal, samt at det ikke blir tilført eksterne løsmasser.

5 Referanser

- Artskart 2017. Artsdatabanken & GBIF Norge. <http://www.artsdatabanken.no/artskart>
Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper - verdisetting biologisk mangfold, rev. utg. DN-håndbok 13.
<http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500031188&language=0>
NGU 2017. Norges Geologiske Undersøkelse. Berggrunnskart på nett.
<http://www.ngu.no/no/hm/Kart-og-data/>

Bane A-5 ses i bakkant av området som disponeres av Vikedal gjenvinningsstasjon. Kompanitunet i forgrunnen.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetning av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>

Gaustadalléen 21
0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8209-628-7

BioFokus-rapport 2017-22